

SZIESZTA

NAPI MELLÉKLETEK

Hétfő A DÉL SPORTJA,

A PÉNZ BESZÉL

Kedd GYÓGY-ÍR

Szerda LÉGYOTT

Csütörtök BIZALMASAN

Péntek DÉLMADÁR

SZERKESZTI: HEGEDŰS SZABOLCS, WERNER KRISZTINA ■ 2005. SZEPTEMBER 3.

WWW.DELMAGYAR.HU

AZ OLAJ ÉS A FÖLDGÁZ KITERMELÉSE JELENTŐS FEJLŐDÉST HOZOTT SZEGEDNEK ÉS KÖRNYÉKÉNEK

Negyven éve lobog a fáklya Algyón

Csúcsra járt Algyó határában a kőolaj kitermelése 1980-ban, a földgázé pedig 1979-ben. Az idén negyvenéves algyói szénhidrogénmező fénykorának már vége, de Magyarország saját kőolaj- és földgázkitermelésének még mindig több mint a felét adja. Az égő arany nyomán úrbázisra emlékeztető ipartelep nőtt ki a földből, Algyó és Szeged munkahelyekkel, lakásokkal, utakkal gyarapodott, s ezen a mezőgazdasági vidéken gyökeret vert az ipar.

Hazai viszonylatban nagy, világvizonylatban közepes az a szénhidrogénmező, amelyre az Algyó és Tápé közötti, Tisza keresztezte, 16 kilométer hosszú és 4-5 kilométer széles terület alatt bukkantak. Úgy kell elképzelnünk, hogy az 1800-2600 méteres mélységben, egymás alatt földgáztelepek, gázsapkás olajtelepek helyezkednek el, melyeket úgynevezett „víztest” ölel.

Az egykori Pannon-tenger itt lötytyent ki a Kárpát-medencéből, ezért üledéke a mai Magyarország legmélyebb pontjához közeli területeken gyűlt össze. A mélybe zárt homokkő porusaiban megbújó természeti kincs kitermelését 1968-ban tudományos alapokra helyezték. A mélyben 19 tárolórétéről tudtak, az algyói szénhidrogénmező művelési objektumaként 13 kőolaj- és földgáztelepet vettek számba. A mező kúthálózatának kialakításakor kedvező adottságnak minősítették, hogy az olajat és földgázt rejtő telepek egymás fölött helyezkednek el. E telepek megcsapolásának ütemét a kútközelők szerint egy alkatrész, a fúvóka nagysága, hivatalosan persze a kőolaj- és földgázigény, no meg az ötéves tervek „húzd meg, ereszd meg” ritmusa határozta meg.

1600 olajbányász a fénykorban

Bősséggel bugyogott az olaj 1965-től, és tört felszínre a gáz 1970-től Algyó határában. Eddig közel 33 millió tonna olajat és 14 millió tonna cseppfolyós terméket adott itt a föld mélye. A növekvő ütemű kitermeléssel Algyó 1990-ig a hazai kőolajtermelés 73 százalékát, a földgáztermelésnek több mint felét, a gáztermékeknek (propán-bután, pentánok, gázolinok) közel 60 százalékát adta. Az égő arany átalakította a tájat, megváltoztatta az itt lakók életét.

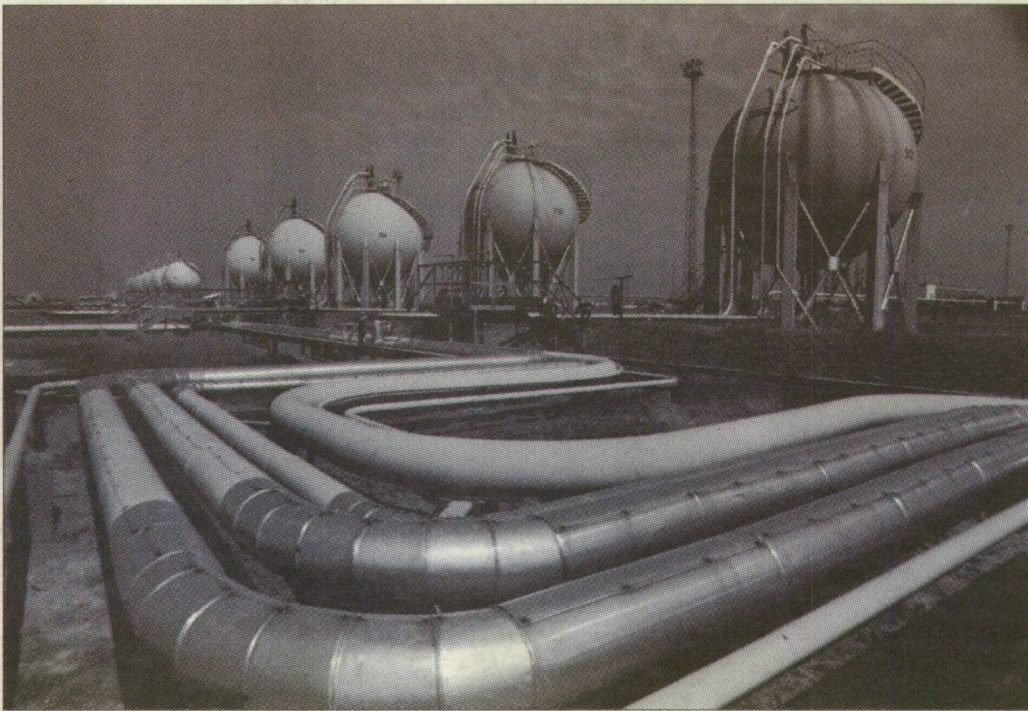
Az olajkutak mélyítésével együtt megszületett a szolnoki központú Nagyalgyói Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat (NKFV) szegedi bányászati üzeme. Óriási fejlesztés indult: a kormány 1967-ben 6,7 milliárd forint értékű beruházást hagyott jóvá. A kőolajtermelő, -gyűjtő és -előkészítő berendezések, a földgáztermelő, -előkészítő és -feldolgozó egységek, a kiszolgáló létesítmények és a szociális beruházások

1400 ember erőfeszítésének köszönhetően 1978 végére készültek el. A munkát Juratovics Aladár irányította. Feladatának rendkívüli és összetett voltát érzékelteti, hogy ő vezényelte a kőolaj- és gáztermelő stratégiai üzemegységet, még a ferencszállási, klárafalvi, üllési, ásothalmi „himbákat”, a szűnyogszerű kutakat is. Ugyanígy a mindezt kiszolgáló építési, beruházási, szállítási, gépészeti, raktár- és anyaggyártási üzemegységet, sőt: a fénykorban 1600 olajbányász ellátásáról és jólétéről gondoskodó szociális létesítményeket is. E mamutméretű és a helyi gazdaságban betöltött szerepe miatt úgy tűnt, hogy az NKFV itteni üzeme önálló vállalat, de e legnagyobb magyarországi bányászati üzemnek sohasem sikerült függetlenednie.

A tolózárat az első algyói kúton Baros József olajipari technikus nyitotta meg, aki jelen lesz azon a szeptember 9-i ünnepségen, amelyen kétszáz olajbányással együtt az elmúlt negyven évre emlékeznek – adomázva is.

„Szegedi Tisza-part, ki tudja mit takar, de olaj van ott a föld alatt...Petróleum helyett egyszerűen csak jött a gáz, a Juratovicsot törli a frász” – idézi az algyói bányásznotát ifjúkorára is utalva dr. Piri József, aki az olajos cégnél 1967-től különböző munkakörökben dolgozott – kútközelőként kezdte, s a vállalat jogsegélyszolgálat vezetőjeként 1991-ben búcsúzott –, jelenleg a nagyközség polgármestere. – Az első fizetésem nagyjából 1200 forint volt, ami 6 forintos órabérből, plusz 15 százalék mozgóbérből állt össze, s akkor 400 forintba került egy bicikli – jellemzi a korabeli viszonyokat.

– Az algyói állomáson sorakoztak a Csepel tartálykocsik, és slaggal abba engedték a nyers olajat – emlékszik a hőskorra, például Jenei János munkájára egy volt vasutas. –

Csökigyó és földgázraktárak egy archív felvételen

FOTÓK: GYENES KÁLMÁN

Az első kút

Az Alföld geofizikai kutatása 1953 és 1959 között kapott lendületet. Algyó közigazgatási határában 1964 decemberében tűzték ki az Alg-1 jelű pontot az első szénhidrogén-kutató fúrásra. A kút mélyítése 1965. június 20-án kezdődött meg. Közben a tápéi Tiszatáj Tsz termálkútúrát rendelt. Ebből a Tápé-1 kútból 1965. július 7-én fölött az olaj. A tényleges olajtermelés 1965. augusztus 19-én indult az algyói mezőben. Az Alg-2 kutat 1965. október 28-án indították be, ezzel Algyó hivatalosan is olajmező lett.

Az üllési olaj olyan vékony volt, mint a tea, az ásothalmi meg, mint a kávé, nyilván 0,9-nél is nagyobb fajsúlyal. Aztán csővezetékén érkezett az olaj, töltőpipákon keresztül töltöttük a kocsikba...

Ötletekben, találmányokban és persze anekdotákban nincs hiány, ahol ilyen sok ember dolgozik. Csőgörénynek neveztek el például azt a keses farkú szerkezetet, amit nyomás alatt végigküldenek a vezetékben, hogy a csövet a belső falára rakódott szennyeződéstől megtisztítsák. A Rangli-féle visszacsapószelepet pedig a Zalából Algyóra került Rangli István olajbányász találta ki. Elámító, hogy a fúrók 5000 méterre is lejutottak már, sőt a

Biztonsági gyakorlat

függőleges kutakat a mélyben, az olajat adó rétegekben képesek vízszintesre kanyarítani, hogy e technológiai újítással is növeljék a hatékonyságot.

Úrbázis a Földön

Míntha nem is a Földön, hanem egy másik bolygón épült úrbázison járnánk, olyan az algyói ipartelep még ma is. Látszik, hogy itt évi 4-5 milliárd forintot szánnak felszíni és föld alatti fejlesztésre. A 47-es úton Szegedről a község felé haladva a jobb oldal a Tiszáig az olajosoké és földgázosoké. Innen igazgatják a térség 1300 kútjának a sorsát, a víztől megtisztított olajfekte kincset vezetékben a száz-

halombattai feldolgozóba továbbítják – magyarázza Szabó Tamás termelési vezető. A földgáz útja nem ilyen egyszerű. A Mol Rt. Dél-Keleti Kutatás-Termelési Régió Algyói Gáztechnológiai Egység felelős műszakvezető-helyettese, Ádászné Szűts Anna magyarázatából kiderül, hogy a kitermelt gázt el kell választani a folyadékoktól, majd a földgázt különböző összetevőkre bontják. Az itt előállított kilencféle cseppfolyós alaptermékből külföldre, például németországi vegyipari vállalatoknak is szállítanak. Több mint ötven kereskedelmi cikkszámot értékesítenek termékeiket, például a Florin innen viszi palackjait a hajtógázt. A hatalmas gázüzemhez tartozik a fémesen csillogó, éjszakai fényfüzérékkel ékesítve hatyukra emlékeztető toronysor. Messziről, Sándorfalva határából is jól látszanak a lobogó fáklyák, melyek valójában a kútkához hasonlatos biztonsági szelepek. Ezeket a színes gömbtartályokat, a hat gázgyűjtő állomást a föld alól fel-felbukkanó csőrendszer kapcsolja egybe, s köti az országos vezetékhalozathoz.

A rendszerváltáskor a Mol Rt. összegubancolódott tevékenységei közül több is önálló kis céggé vált. Így például a kutak karbantartására, a tartályok tisztítására, a szállításra, a járművek javítására alakult vállalkozás. A Mol Rt. árnyékában körülbelül húsz olajiparral kapcsolatos kft. versenyez a munkáért az algyói ipartelepen.

Kulcskérdés a biztonság az ország legnagyobb bányászati vállalatjánál.

– Rókusról járt egy gőzmozdony tolatni, s egyszer, talán 1967-ben kigyulladt az olaj, még a sínek is elgörbültek – emlékezik egy volt vasutas. Többen életüket is adták az olajért folyó heroikus küzdelemben. A legemlékezetesebb baleset, a 68-as kút 1968-beli kitérése után, a hetvenes évek elején létrehozták az olajosok saját tűzoltóságát – magyarázza Bera Sándor, ma már nyugalmazott algyói lánglovag. A kitermelés mérséklésével csökken a kockázat is, de rendszeresen a biztonsági ellenőrzések, a védelmi gyakorlatok itt, amit külön is indokol, hogy a megye hat felső küszöbértékű veszélyes üzeme közül négy Algyó határában található.

2030-ig biztos a jövő

– Függetlenül attól, hogy Algyót – szemben a hasonló távolságú Sándorfalvával vagy Domaszékkal – Szegedhez csatolták, s ezzel 1973-ban elvesztette egy időre önállóságát, a falu sokat köszönhet az olajnak. A hagyományosan mezőgazdaságból és tipikusan halászatból, állattartásból élő település életét megrázta, hogy egyszer csak a bányászok „Jó szerencsét!” köszöntése lett itt hivatalossá, s idegenek jelentek meg a faluban – véli a polgármester. A Dunántúlról érkező szakembereknek húztak föl szolgálati lakásokat. A faluban gázvezeték, csatorna, óvoda, modern ABC, a tanyák közt is aszfaltút épült. Az olajiparnak köszönhetően sok, tipikusan algyói nevet (Czirok, Bakos, Belovai, Juhász, Süli, Vidács) viselő család talált megélhetést, illetve az ide akkor idegen hangzású névvel betelepülők ma már ősgyevinek érzik és tekintik magukat. Algyó életében ma is meghatározó szerepet játszik a Mol Rt. Nemcsak mint a legnagyobb adófizető, hanem mint igazi partner. Ezért a polgármester szerint a nagyközség jövőjét az szolgálja, ha az olaj nyomán megerősített, az autópálya-csatlakozással tovább javuló logisztikai helyzetre alapozva itt az ipar maradna a vezérfonal. A hozzáértők jelenlegi tudása szerint 2030-ig ad munkát az algyói olajmező, de a vezetők az itt fölhalmozott infrastruktúra és szakértelem további hasznosításán törik a fejüket.

ÚJSZÁSI ILONA

VAN-E FÖLDGÁZ SZEGEDEN?

E kérdést a Délmagyarország 1917. december 25-én a Dugonics Társaság elnökségi gyűlésének állásfoglalása alapján feszegette. A fölvetés alapját a környéken mélyített ivóvízkutakban észlelhető, felszivárgó gázokról szóló bejelentések adták. Lapunk 1918. január 1-jei számában olvasható, hogy a Dugonics Társaság javaslatot tett a földgázkutatás megindítására. A fúrást Algyó környékén vélték eredményesnek. Cholnoky Jenő, a Kolozsvári

Tudományegyetem földrajzi tanszékének vezetője 1918. áprilisában a szegedi városi tanácshoz intézett levelében azt írta, hogy „Szeged környékén igen nagy biztonsággal fúrhatunk bárhol gázra. A fúrásokat mintegy 2000 méterre kell terveznünk.” A kormány azonban a szegediek többszöri sürgetésére sem rendelte el a hazai földgázkutatás megkezdését – írta Juratovics Aladár az Algyó és népe monográfiájában.